

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זלפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

א' אלול תש"פ 1338 (שנה כה')

נושא השבוע: חודש אלול

ההפטרה: "אנוכי אנוכיי" (ישעיה נא)

האט,
חודש אלול
לפניך!

פרשת עופטים

"מקרב אוזיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך"

איש זכרי אשר לא אוזיך הוא" (יז, טו)

פירש רבינו "הבן איש חי" זצ"ל: הנשמה הטהורה השוכנת בכל יהודי, הינה זכה וקדושה ורוצה בטובתו של האדם שיקיים תורה ומצוות, יזדכך ויזכה לשכר הנצחי, עליה רמז הכתוב: "מקרב אחיך תשים עליך מלך" - אותה תמליך על עצמך והיא תורה לך את הדרך, "מלך" ר"ת מוה, לב, כליות. היא תשלוט על המוח החושב, על הלב המרגיש והכליות היועצות, "לא תוכל לתת עליך איש נכרי..." - ואל תמליך על עצמך את היצר הרע שהוא נוכרי ומתנכר שידחק מה' ויפסידך את שכרך הנצחי.

"תמים תהיה עם ה' אלוהיך" (יז, יג)

"תמים תהיה" גימטרייה "תשרי" היינו ראה לשוב בתשובה בימי אלול כדי שתהיה תם ושלם בחודש תשרי, בימי הדין הממששים ובאים. ונקרא הצדיק "תם", שהאות ת' בסוף האותיות והאות מ' באמצען, לומר שהצדיק חושב על העתיד ועל פיו פועל בהווה ונשמר ומטעויות ותעויות, ואילו הרשע מקדים לחשוב על ההווה ועל הנוחות העכשוויות שלו ונופל ברשתו ונהיה "מת" במובן הרוחני. והחכם עיניו בראשו ייקח על ליבו לשוב בתשובה מעבירות שבידו ויזכה להיחתם לעוד שנה של חיים טובים ולסייעתא דשמיא בכל העניינים.

עצירת המגיפה בידינו!!

השקפת היהדות

אישה אחת שבחודש כסליו התגלתה אצלה המחלה הנוראה ה"י, אמרה שאלו היתה יודעת בראש השנה שזה מה שייגזר עליה היא הייתה קורעת בראש השנה את השמים בתפילות מעומק הלב ובבכיות להשם יתברך שיבטל מעליה את רוע הגזירה, שהרי כל האירועים המתרחשים במהלך השנה נגזרים בראש השנה. נצבים אנו בעיצומה של מגיפה איומה הפוקדת את מיליארדים של בני אדם על כל כדור הארץ. נמלי התעופה בכל העולם סגורים, הכלכלה התמוטטה בכל העולם והמיליוני אנשים שפרנסתם היתה מובטחת שנים רבות הפכו ברגע אחד למובטלים, אנשים מסתגרים בבתייהם. נגיף קטן שאינו נראה לעין הופך סדרי העולם ומטלטל את שגרת יומנו, נגיף קטן שקוטף חיי אדם בסיטונאות ה"י ומחייב את האנשים ללכת עם מסיכות על הפנים כדי שלא להידבק, מי מאיתנו דמיון שכך נצטרך להסתובב ברחובות וזה מה שייגזר עלינו בראש השנה?

נכון לתאריך כא' באב תש"פ: 622 נפטרים בישראל, 1001 (ב-10 ימים האחרונים) 793 אנשים מאושפזים, 377 חולים קשה, 110 מונשמים כשבכל יום ויום מצטרפים מעל 1500 חולים חדשים סה"כ החולים עד היום 86,959 [מתוכם מעל 20,000 פעילים והשאר החלימו] ובארץ זה רק במיקרו, ולכן בתוך הניסיון הלא פשוט הזה, אנו צריכים להודות להקב"ה על רוב חסדו

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * **שעון קיץ** * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:46-8:47

כניסת שבת: 6:59

יציאת שבת: 7:48

יציאת שבת: 8:37

וחמלתו עלינו כי בעולם המספרים משתוללים מס' החולים בכל העולם מתקרב ל- 20 מיליון כל יום מצטרפים 300-200 אלף חולים חדשים וכ- 730,000 נפטרו.

החינוך הושבת ורבים ספורים בבתיהם מחשש הדבקות ואף אחד אינו יודע מה ילד יום ועד מתי? **אז שנדע שכל זאת נגזר עלינו ועל כל העולם בראש השנה תש"פ, כן, בדיוק!**

נמצאים אנו בפתחו של חודש אלול, הקב"ה אב הרחמן נותן לנו הזדמנות להשתנות ולשנות את המציאות ולמגר את המגפה הזו (אם המגפה תמשיך ח"ו אחרי ראש השנה שזה נגזר שוב מחדש ח"ו), נפשפש במעשינו ונשוב בתשובה הן מעבירות שבין אדם לחברו והן מעבירות שבין אדם למקום. **זה הזמן לחשבון נפש ותיקון המעשים** וכל אחד יודע במה הוא צריך להשתפר, ובידינו הדבר.

שיחה נכנסת

מעשה שהיה

הרב נחמיה לייטנר הפך לאבן שואבת למאות ואלפי הורים,

יהודי מיוחד מאד ובעל זכויות עצומות העוסק בהצלת ילדי ישראל ומתן עיצות חינוכיות. קרוב ל-40 שנה שהוא עוסק ברישום ילדים למוסדות תורה ובהנחית הורים ומחנכים. ממרומי ניסיונו וגילו הוא אינו בוחל בנסיעה באישון לילה בכדי להציל נשמה, הוא מסוגל דקה לפני חצות לילה להקיש על הדלת להתנצל עמוקות ולבקש תשומת לב של כמה דקות ובלבד להציל עוד נשמה מרדת שחת. מותר לציין שרבות מהנפשות שהציל לפני עשרות שנים הם בעצם כבר אבות לילדים גדולים המפארים את עולם הישיבות. נהגו המסור, ר' מתתיהו גולד משיב לפונים הרבים ואומר: "במהלך רוב שעות היום הרב לומד זמנו קצוב, עצות והנחיות ניתן לשמוע ממנו בין השעות עשר בלילה לשתיים לפנות בוקר, אתם מוזמנים להתקשר", והם מתקשרים גם לפני עשר בלילה. יום חורפי אחד בשעה 8:00 בערב, מתתיהו נהג והרב לייטנר יושב לימינו כשהוא אווז פנס קטן ומעיין בגמרא. בעוד שעה הם אמורים להגיע לאולם גדול בקריית ספר שם אמור הרב נחמיה להרצות בפני מאות הורים בכנס חינוכי גדול. ביציאה מירושלים סימן להם בחור ישיבה כבן 14 לעצור. הנהג עצר ופתח את החלון "אני צריך להגיע לקריית ספר" אמר לנהג. "הכנס, אנו בדרך לשם" השיב. הרב לייטנר שקוע בסוגיה, אינו מבחין מי עלה ולאן מועדות פניו של הנער שעוצם עיניים ומנסה להירדם.

ב-8:05 בערב נכנסה שיחה. "ערב טוב, הרב נחמיה לייטנר?", "מדבר", "הו, שלום כבוד הרב, נאמר לי להתקשר ב-10:00 בלילה אבל הקדמתי קצת, אתה יודע, הלחצים, הדאגה, אשתי ואני בקושי נרדמים בלילה". "כן, אני שומע". "תראה, כבוד הרב, אני מאמין שלא אחדש לך דבר, אבל כל אחד מרגיש את המטען החורג הפרטי שלו. הבן הכי קטן שלנו לומד ביישיבה קטנה, בתלמוד תורה הוא היה פרח, עדין נפש, עושה כבוד לאבא לאמא ולאחים", "מה התחדש?", "בחצי שנה האחרונה הרגשנו בירידה רוחנית גדולה, תפילה לא תפילה", "מה פירוש?", "הוא קם מאוחר לתפילות, המשגיח רוצה לסלק אותו. ניסיתי שאחיו ידברו אתו וינסו להחזירו למוטב, שיהיה רציני אבל הוא עקשן, מה הוא אומר? אני לא תינוק ואל תפריעו לי לחיות כמו שאני מבין", "נו אז מה הבעיה?", "כבוד הרב, כשהוא בא הביתה לשבת הוא נעלם מיד אחרי הסעודה וחוזר לפנות בוקר, והכי נורא הוא מתחצף, אמא שלו אישה חולנית ושבורה ממנו לגמרי, הוא ממש מעיב על חיינו, החיים הפכו פשוט לבלתי נסבלים. הבן מספר שהמשגיח רוצה לסלק אותו, הילד כפוי טובה, אנו מעניקים לו כל טוב בגשמיות וברוחניות אבל אנו מרגישים שהוא עלול למוטט ולאמלל אותנו. הוא מקצר לנו את החיים, מתי יהיה סוף למלחמת ההתשה הזו? ועוד לא סיפרתי הכל.... כמה ימים שאנו מתלבטים האם להודיע לו שיעזוב את הבית לצמיתות שהרי "חיך וחיך וחברך- חיך קודמים", אנחנו כבר לא צעירים רצינו לדעת מה הרב מציץ שנעשה?". הרב נחמיה נשען לאחור, נשם נשימה עמוקה ואמר:

"תראה אדוני, אתה נשמע לי יהודי ירא שמים, אין לי ספק שעשית לא פעם ולא פעמיים תיקון חצות, על מה בכית? על גלות השכינה. על מה הצטערת? על בכיו של הקב"ה המתייסר וכואב ואוי להם לבנים האהובים שגלו מעל שולחן אביהם, ואוי ואבוי לו לאב שהגלה את בניו משולחנו. לאבא הגדול שלנו אין מנוחת הנפש, בניו שנעלמו להם מבתי כנסיות ובתי מדרשות מתגלגלים בשדות החולין והמתירנות. אבא יקר, הקב"ה שלח לך דרך בנך רק תחושה קטנטנה ממש על קצה המזלג מה הוא מרגיש, עד כמה נורא וקשה לו. יש לך בן אחד מתוך עשרה שסטה מן הדרך ולאבא הגדול שלנו יש מיליונים שכאלה, מי שבור יותר? מי בוכה יותר? למי אין מנוחה אמיתית לא ביום ולא בלילה? אבא יקר, בנך בהחלט מהווה ניסיון קשה, חוצפה, חוסר רצינות במצוות, זלזול, אך עליך להבליג ולהשפיע עליו אהבה וחמלה לאין קץ, לא רק משום שזה בנך אלא משום שהוא בן של הקב"ה שהופקד בידך, אתה שומר פקדון, וכשאבינו מלכנו יבחין במסירות נפשך למען בנך ההולך ומתרחק, אף הוא מתמלא רחמים על בניו הרחוקים ויעשה הכל להשיבם לביתו. עוד קצת מאמץ, עוד הבלגה ובעזרת השם תגיעו לחוף מבטחים". "כבוד הרב, תודה על הדברים המעודדים שלך". "עוד עניין קטן אבא, בלי להכיר את בנך תרשה לי לקבוע שהוא ילד בעל מידות נפלאות שנקלע למצוקה מסוימת ואין לו כלים כרגע להתמודד מולם, הוא באמת אוהב ומעריך אתכם מאד על כל החינוך שקיבל, על בית חם אך אין לו כרגע את תעצומות הנפש לפייס אתכם. עשו לי טובה אל תרחיקו אותו, קבלו אותו כפי שהוא, רוממו את רוחו ונפשו והקב"ה ימדוד לכם באותה מידה והחלום הרע יימוג וייעלם, ואם תרצו אשמח לשוחח עימו ולדבר על ליבו, לילה טוב".

הנהג עצר את המכונית בכניסה לעיר, בחור הישיבה ירד ממנה, הוא ניגש לחלון וסימן לרב לייטנר לפתוח. בחור בן 14 עם מפל של דמעות בעיניים "כבוד הרב, אני מקבל על עצמי לחזור בתשובה שלימה, לעולם לא אצער את הורי ואתחיל ללמוד ברצינות" לחש. "כיצד אתה קשור לסיפור??" שאל הרב. "כבוד הרב, זה היה אבא שלי ששוחח אתך.. שמעתי הכל, אבא צדק בכל מילה". הרב ליטף את לחייו באהבה. כך זכה מנשה, בחור הישיבה לעלות על דרך המלך, הכאב שנשב מהוריו כמו המילים החמות שהרעיף עליו הרב בלא יודעים גרמו לו לבכות ולעשות את השינוי המיוחל.

(מול העיניים שלי 3- קובי לוי)

הלכות חודש אלול

פינת ההלכה

א. מראש חודש אלול ואילך, ארבעים יום קודם יום הכיפורים הם ימי רצון סליחה וכפרה לישראל לפי שאז ה' קרוב לבניו וידו פתוחה לקבל שבים יותר מזמן אחר (קכ"ט ע"י קכ"ח ס"א) וראוי להזדרז בתשובה, תפילה וצדקה בחודש זה (קכ"ט ע"י). וטוב יותר בימים אלו להרבות בסליחות ותחנונים עם הציבור מללמוד (כ"ח ס"י תקפ"א ס"ק ז) ודווקא אם מתבטלים קצת מהלימוד, אבל אם כל הלימוד כמעט נהרס כתוצאה מעייפות [כשקמים לסליחות מוקדם בבוקר] עדיף שימשיכו בלימודם כרגיל (חז"ע ימים נוראים עמ' ט). [וינהגו כבסעיף ה'].
ב. יהא האדם ירא וחרד מאוד בחודש אלול מאימת המשפט הקרב ובא, ולא יאבד ימיו לבטלה אלא יפשפש במעשיו בכל יום ויום ויתקן את הדרוש תיקון, וזה היה ראוי לעשות כל ימות השנה, אך לפחות יעשה כן בימים אלו (החיד"א צמחא אכנע קמז).
ג. נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות (ט"ז ע"י ס"י תקפ"א ס"א) החל: הספרדים: מ- ב' באלול (השנה ממוצאי שבת) (ס"מ ס"ק ז) ואין אומרים סליחות בשבת. האשכנזים: מ- כ"ב באלול (הכ"ח ס"א).
סיום הסליחות ביום כיפורים.

ד. הזמן הראוי ביותר לסליחות הוא באשמורת הבוקר לפי שבשעה זו מתעוררים חסדי ה' (כ"ח ס"א) וזמנה מחצות לילה, אבל מצאת הכוכבים עד חצות לילה אסור לומר סליחות (החיד"א צמחא אכנע יוסף ס"ק ז) מ"מ כשלא מתאפשר [באשמורת הבוקר, ובחצות] אפשר לומר סליחות בשעות הבוקר קודם שחרית או אחה"צ לפני מנחה (יח"ד ח"א ס"י נז).
ה. אברכים ובני ישיבות שאם ישכימו לסליחות עלולים להתבטל מסדר לימודם מחמת עייפות וכן

מורים, מלמדים, פועלים ושכירים שאם ישכימו לסליחות לא יוכלו לעשות מלאכתם נאמנה פטורים, מ"מ ישכימו במקצת הלילות בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה, ומה טוב אם יאמרו סליחות בבוקר קודם שחרית או בערב לפני מנחה [כאמור לעיל] (חזו"ע עמ' ח-ט).

ו. עדיף לומר תיקון חצות מאשר להשכים בעוד לילה לאמירת סליחות, ולכן מי שאינו יכול לקיים שניהם יעדיף אמירת תיקון חצות (שארית יוסף ח"א עמ' ה, אור לציון ח"א סי' יב, זכ"ח ס"א ויפלא ס"ט), ואם אומר את תיקון חצות ומיד אומר (בתוך חצי שעה) את הסליחות יאמר את הווידוי בסליחות ולא בתיקון חצות (כח"ח סי' א', ס"ק כג, אור לציון ח"ב פ"מה ס"מל, עין ילקו"י חלק סי' א' עמ' רז). [שהווידוי של הסליחות מעלתו גדולה מזו של וידוי של תיקון חצות של יחיד].

ז. הווידוי הוא האופן המעשי של התשובה יחד עם חרטה בלב והקבלה לעתיד ולכן בנוסף לווידי יתחרט בלב על המעשים הרעים וגם "יקבל לעתיד" שלא ימשיך לעשותם (מועדים ומנחה ח"א סי' נז).

ח. המנהג הוא שהחזן אומר את הווידוי בקול רם והציבור בלחש (ילקו"י ח"א עמ' קמב). **הטעם:** היחיד מתוודה בלחש כדי שלא ישמע איש וידוי חברו ויכלם, לפי שצריך לפרט חטאיו אבל ש"צ שמתודה באופן כללי בעד כולם צריך להשמיע קולו לרבים למען יזכרו וישוּבו (ילקו"י נקט שו"ת הרמ"ע מפלנו סי' קב).

ט. צריך לומר את כל נוסח הווידוי גם שהוא בטוח שלא חטא בפרט מסוים המוזכר שם (ק. ילקו"י סי' קלא ס"ד). ואם יודע שחטא באיזה פרט שלא מוזכר בנוסח ראוי שיפרטו בלחש (שו"ע סי' תז ס"ב).

י. בעת אמירת הווידוי צריך לעמוד ולשוח מעט (שו"ע סי' תז ס"ג) ולא להיסמך על שום דבר [באופן שאם ינטל הדבר יפול] (מג"א ס"א). אבל זקן או חולה מותר להם להיסמך בווידוי (כח"ח סי' קלא ס"ק י"ב).

יא. יאמר את הווידוי בנחת ובמתינות ולא במרוצה ובלא הבנה, ויאמר בלב נשבר ונדכה וידע לפני מי הוא מתודה, ובשעת הווידוי עליו להכות ביד ימינו באגרוף על הלב בצד שמאל הכאה אחר הכאה בנחת (שארית יוסף ח"ג עמ' רכו) על כל מילה מהווידוי [מקום ההכאה 4 אצבעות מתחת לחזה (זכ"ח ס"א כי תקא"ג, תורת מועדים סי' א' ס"ט)].

יב. אמירת הסליחות צריכה להיות בכוונה, בנחת, במתינות ובהכנעה יתירה. ויש לכוון באמירת י"ג מידות [באמירת ה' ה' ב-ג' ישים רווח ולא יאמרם ברצף], והחשוב ביותר בעת אמירת הסליחות והווידוי הוא לפשפש במעשים ולשוב בתשובה שלימה ולא לצעוק ולסלסל מבלי להבין (ס"א).

יג. יכול כל אדם להצטרף לסליחות מביתו ולצאת ידי חובה בזה, כאשר מאזין לשידור חי ברדיו או בלוויין אף על פי שאין אצלו מניין וכן לענות "אמן" על קדיש, קדושה ו-יג מידות (ילקו"י יוסף ימים נוראים ללש"ל יצחק יוסף סי' תקפ"א ס"ק י עמ' יז-יח וכן סובר הרש"ל צ' עובדיה יוסף זצוק"ל. מקור הכרכה לגר"פ טולדנו ח"ב פ"ע ס"ה) [יש חולקים כגון: הרב בן ציון אבא שאול ועוד (שו"ת אור לציון ח"ד פ"א ס"ד, שו"ת דברי דוד ח"ב לגר"ד טהרני אור"ח סי' מ ועוד)].

יד. האשכנזים נוהגים לתקוע בשופר בכל יום בשחרית (הרמ"א סי' תקפ"א ס"א) אך הספרדים לא נהגו כן, מ"מ יש נוהגים לתקוע בשופר בסליחות בשעת אמירת י"ג מידות ובקדיש האחרון של הסליחות (תורת מועדים סי' א' ס"א) ויזהרו שלא לגרום הפרעה לשכנים שישנים (ס"א ס"ק א' וחזו"ע עמ' כד).

טו. הקטעים בסליחות שתיקנו בלשון ארמית אין ליחיד לאומרם אלא בציבור וכן י"ג מידות אין לאומרם ביחיד, אבל רשאי בדרך קריאה בעלמא בטעמי המקרא (חזו"ע עמ' יא).

טז. המשכים קום באשמורת הבוקר לומר סליחות [צריך לברך ברכת התורה קודם אמירת סליחות (חזו"ע עמ' ה)]. צריך להיזהר שלא ישן בתפילת שחרית, ומה גם שהוא מעוטר בתפילין שאסור לישון ויצא שכרו בהפסדו. ומי שאינו יכול להיזהר בזה עדיף שיאמר סליחות בחצות או לפני מנחה כדי שיוכל להתפלל שחרית כראוי (תורת מועדים סי' ו).

יז. שליח ציבור הרצוי ביותר הוא בן תורה, (היודע ניגוני הסליחות) ועדיף מכל חזן אחר, ועדיף שיהא בן שלושים, נשוי (ילקו"י ח"ה עמ' יט).

יח. נוהגים שהכותב מכתב לחברו בחודש אלול, יפתח: "לשנה טובה תכתבו ותחתמו" (כח"ח סי' תקפ"א ס"ק יח, חזו"ע עמ' כו) וה"ה בכל מכתב שנשלח במדיה הדיגיטלית כדואר אלקטרוני וכדו' (ד.ע.).

יט. על פי דין יש לבדוק מזוזות פעם ב-3.5 שנים (שו"ע יו"ד סי' לא ס"א), מ"מ ממידת חסידות יש לבדוק תפילין ומזוזות כל שנה בחודש אלול (שו"ת יח"ד ח"א סי' מט).

וכשיש צרות בבית יש לבדוק את המזוזות בחודש אלול ולא לחכות ל-3 שנים (כח"ח יו"ד סי' לא, קול יעקב ס"ק ג, רוח חיים פלאגי ס"א, פת"ש ס"ק ג ס"א ועוד).

שעור לגברים באשדוד בכל יום שלישי מ- 8:45 עד 9:30 בערב בנושא: אקטואליה עם הרב יצחק דדוש בבית משפחת בן לולו רח' האמוראים 3 קומה ב אזור ז. *כיבוד קל

מנין שחרית באשדוד בימים א-ו בשעה 7:00 [קורבנות] בבי"כ שבט יהודה ב-ת"ת נחלת מאיר רח' רבי יוחנן בן זכאי אזור ז

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com